

## Ten eerste

# Manuel staat terecht

Jongeren die medescholieren aanklagen en berechten, het gebeurt sinds kort op drie Amsterdamse scholen. De jongerenrechtbanken komen in actie bij kleine vergrijpen. 'Welkom op de zitting, we zijn hier voor Manuel', zegt rechter Renzo (17).

Door **Rik Kuiper** Illustratie **Aloys Oosterwijk**

**D**e deur van lokaal 1.04 zwaait open. De beklagde, een scholier met donker haar en een wit shirt, slentert met hangende schouders naar binnen. Hij wordt geflankeerd door zijn advocaat in deze zaak, de 15-jarige Britt uit havo-4. Het is dinsdagmiddag, half een. Elders in het gebouw volgen leerlingen lessen wiskunde of Frans.

De beklagde en zijn advocaat nemen plaats aan twee tafels die tegen elkaar zijn geschoven. Tegenover hen zitten de drie rechters, aan hun linkerhand de advocaat van de school en daarnaast de aanklager. Allemaal leerlingen van de Christelijke Scholengemeenschap Buitenveldert te Amsterdam.

Rechter Renzo (17 jaar, vwo-5, rode capuchontrui): 'Welkom op deze zitting van de jongerenrechtbank. We zijn hier voor Manuel.' Rechter Renzo stelt de aanwezigen voor en legt de procedure uit. Daarna geeft hij de aanklager het woord.

Aanklager is Ellaha, 16 jaar, vwo-5, hennafiguren op haar handen: 'Je hebt op 10 februari 2016 samen met een medeleerling porno gekeken op een iPad. En je hebt er een codeslot op gezet. Meneer Heertjes is vervolgens een uur lang bezig geweest om dat eraf te halen. Je weet dat je op school geen porno mag kijken. Want we zijn netjes. Dat doe je gewoon niet.'

Wat is er gebeurd, willen de rechters van de beklagde weten.

Manuel, om privacyredenen is dat niet zijn echte naam: 'Tijdens de les kregen we iPads. Gewoon als grap heb ik twee afbeeldingen van porno achtergelaten. En een code eropgezet.'

Rechter Renzo, even later: 'Hoe kijk je daar nu tegenaan?'

Manuel, met zachte stem: 'Best wel dom en ik heb er best wel spijt van.'

Ze bespreken wie er nadeel van zijn gedrag heeft ondervonden. Zijn leeraar, de man van de ict en de school, concluderen ze gezamenlijk. En ja, ook de andere leerlingen, want die konden tijdelijk geen gebruikmaken van de vergrendelde iPad.

Rechter Renzo: 'Wat vind jij een gepaste herstelmaatregel?'

Manuel, met zachte stem: 'Ik wil wel een excuusbrief schrijven of excuses aanbieden. Of als het echt moet: nablijven tot half vijf.'

Rechter Floris (18 jaar, havo-4, blauwe trui): 'Voor welke periode?' Manuel: 'Een week, misschien twee?'

**Rechter Floris:**  
'Hij beweerde maar twee plaatjes te hebben opgezocht, wij weten dat het meer was'

**Rector Henk Ligthart:**  
'Ik kan na een uitspraak niet zeggen: die straf is me te laag'

**Rechter Renzo:**  
'Wat vind jij een gepaste herstelmaatregel?'

**Rechter Gopal-Raj:**  
'Je lijkt net te doen of er niets aan de hand is'

Ook de advocaat van de school en de aanklager geven aan welke herstelmaatregel – hier wordt niet over straf gesproken – ze in gedachten hebben. Daarna krijgt Manuel het laatste woord.

Manuel: 'Op zich denk ik niet dat we de tijd van die meneer van de ict verspillen hebben. Ik werd er uiteindelijk zelf bij gehaald om de code eraf te halen.'

Rechter Renzo: 'Dan wil ik nu dat alle partijen de zaal verlaten.'

### HET EXPERIMENT

#### Bindend advies

De rechtszaak op de Christelijke Scholengemeenschap (CSB) Buitenveldert is geen spelletje. Manuel heeft porno-

grafisch materiaal op een iPad van de school gezet. Hij en zijn ouders hebben toestemming gegeven om de zaak door de jongerenrechtbank te laten behandelen. De uitspraak die de drie rechters doen, is bindend.

De CSB is een van de drie Amsterdamse scholen die meedoen aan een experiment van de Stichting Jongerenrechtbanken Nederland. Kleine delicten in en rond de school kunnen op die scholen sinds dit schooljaar worden afgehandeld door de jongerenrechtbank. Daarbij treedt een vaste groep bovenbouwleerlingen in wisselende samenstelling op als aanklager, advocaat of rechter.

In zes dagdelen van vier uur hebben deze scholieren geleerd hoe ze iemand moeten ondervragen, hoe ze een betoog moeten houden en

waarop ze moeten letten bij het vaststellen van een uitspraak. Ze zijn langsgeweest bij de politie en hebben echte rechtszaken bijgewoond. Een paar keer oefenden ze met een verzonnen zaak, maar daarna werd het serieus. In zo'n vijf zaken kwam het sindsdien tot een uitspraak.

Rector Henk Ligthart: 'Normaal zijn de straffen op school afkomstig van volwassenen: de rector, de conrector, een teamleider. Ik vind het beter om de leerlingen erbij te betrekken. Hoe kijken zij tegen een incident aan? Ik denk dat we hun die verantwoordelijkheid best kunnen geven.'

De school is nog wel aan het aftasten welke zaken geschikt zijn. 'Als iemand al een keer in aanraking is

geweest met de politie, dan leg ik zijn zaak niet bij de jongerenrechtbank neer', zegt Ligthart. 'Dat geldt ook voor een incident dat tot de verwijdering van een leerling kan leiden.'

Maar laatst hadden ze een leerling die iets had gestolen in de Jumbo verderop. De supermarkteigenaar vond het prima dat de school die zaak voor de jongerenrechtbank wilde brengen. Daar stelde de aanklager voor dat de beklagde een bos bloemen naar de supermarkt zou brengen. En zo geschiedde.

'Dat vind ik dus mooi', zegt Ligthart.

Dat hij als rector wat macht uit handen moet geven, neemt hij op de koop toe. 'Ik kan na een uitspraak niet zeggen: die straf is me te laag, we doen het anders. Maar dat hoeft ook



Jongerenrechtbank **Ten eerste**

## in klaslokaal 1.04

**Beklaagde Manuel:**

'Ik wil als het echt moet wel nablijven tot half vijf'

**Aanklager Ellaha:**

'Je weet dat je op school geen porno mag kijken'



Op de voorgrond van links af: rechters Floris, Renzo en Gopal-Raj. Op de achtergrond van links af: beklagde Manuel, zijn advocate Britt, advocaat van de school Iris en aanklager Ellaha.

niet. De leerlingen nemen hun taak serieus.'

**DE ZAAK (2)****De rechters**

In lokaal 1.04 bespreekt Joost Oude Groen de zaak met de drie rechters. Hij is namens de Stichting Jongerenrechtbanken Nederland als begeleider bij de zitting aanwezig. Vooraf heeft hij de zaak met alle betrokkenen voorbereid.

Oude Groen: 'Manuel kwam op het laatst nog met interessante informatie. Als het tenminste klopt wat hij zegt, hè? Weten jullie dat?'

Rechter Gopal-Raj (16 jaar, vwo-5, zwart vest): 'Wij zijn erg slecht geïnfomeerd door de school.'

Oude Groen: 'Dat gebeurt in de echte rechtbank ook vaak. Je moet zelf je best doen om alle informatie te krijgen.'

Gopal-Raj: 'Ik vind het wel waarschijnlijk dat hij die code er zelf af heeft gehaald.'

Rechter Renzo: 'Ja. De enige andere manier om zo'n code eraf te krijgen is die iPad naar de FBI te brengen.'

Vervolgens bespreken ze de rest van het proces.

Gopal-Raj: 'Hij heeft niet vanaf het begin alles verteld. Hij probeerde het een beetje te *downsizen*.'

Rechter Floris: 'Hij beweerde dat hij maar twee plaatjes had opgezocht, maar we weten dat het meer was.'

Gopal-Raj: 'Het maakt natuurlijk niet veel uit of het één plaatje is of dat het er vijftien zijn.'

De rechters blijken het snel eens over de lezing van het verhaal. Dan gaan ze over tot het bepalen van de herstelmaatregel. Renzo krabbelt de uitspraak op een papiertje. Daarna mag de beklagde weer binnenkomen.

**HET DOEL****Escalatie voorkomen**

De jongerenrechtbank is geen nieuw fenomeen. Zo bestaan er in de Verenigde Staten meer dan duizend *youth courts* en *teen courts*. Die zijn niet alleen verbonden aan grote middelbare scholen, maar ook aan lokale rechtbanken of buurthuizen in moeilijke buurten. Ze behandelen zaken als diefstal, vandalisme, ge-

weld, alcoholgebruik of het bezit van marihuana. Een van de oudste jongerenrechtbanken bevindt zich in Illinois. De Naperville Youth Jury behandelt zaken sinds juni 1972.

Sinds enkele jaren zet de Stichting Jongerenrechtbanken Nederland zich in om jongeren ook hier recht te laten spreken. Het mooie van die jongerenrechtbanken, zegt projectleider Gert-Jan Slump, is dat ze op herstel zijn gericht. Het doel is niet om een dader te straffen, maar om hem de schade die hij heeft aangericht te laten herstellen – inclusief de relaties die eventueel zijn geschonden.

'Met zo'n jongerenrechtbank voorkom je dat een conflict bij Stichting Halt of bij de politie terechtkomt', zegt Slump. 'Dat heeft voordelen. Want als een gemeenschap een conflict zelf oplost, vloeien de opbrengsten van dat conflict ook weer terug naar de gemeenschap.'

'Je voorkomt strafrechtelijke escalatie in een stadium waarin dat vaak niet nodig is. En je probeert mensen die ontsporen binnen de eigen gemeenschap te corrigeren', zegt mede-initiatiefnemer Eymert van Manen.

De jongerenrechtbank heeft nog een andere functie, stellen beiden. Ze leert jongeren op een levendige manier hoe het rechtstelsel in elkaar zit. 'Dit is burgerschap', zegt Van Manen.

Op den duur zouden meer scholen een jongerenrechtbank kunnen krijgen. Maar eerst moet blijken wat de resultaten zijn op de CSB, de Open Schoolgemeenschap Bijlmer en het St. Ignatiusgymnasium. In de drie jaar dat die scholen proefdraaien, moet duidelijk worden waar het systeem nog wringt. Zijn de scholen bijvoorbeeld wel bereid om hun conflicten op deze manier af te handelen? Welke zaken lenen zich voor de jongerenrechtbank? En kan een jongerenrechtbank wel functioneren als er op een school weinig incidenten zijn?

**DE ZAAK (3)****De uitspraak**

Rond tien voor één komen Manuel en zijn advocaat het lokaal weer in, gevolgd door de aanklager en de advocaat van de school. Ze nemen plaats.

Rechter Renzo: 'Welkom terug. Tijdens de zitting hebben we belangrijke feiten besproken. Jij hebt in de les op de iPad porno gekeken en een codeslot op de iPad gezet. We hebben gezien...'

Hij overlegt even met rechter Gopal-Raj naast hem.

Gopal-Raj: 'We waren niet helemaal tevreden met je houding. En hoe je hier aankomt en hoe je praat. Je lijkt te doen of er niets aan de hand is.'

Renzo: 'We krijgen de indruk dat je...'

Gopal-Raj: '...er lak aan hebt.'

Dan leest Renzo de uitspraak voor. Manuel moet twee excuusbrieven schrijven, de ene aan de leraar bij wie hij het delict heeft gepleegd, de andere aan de man van de ict. Bovendien krijgt hij twee weken interne schorsing opgelegd, waarvan één week voorwaardelijk. In die weken moet hij van half 9 tot half 5 op school zijn. In de uren dat hij geen les heeft, wordt hij geacht klusjes op te knappen voor de conciërge.

Renzo: 'Dankjewel voor het komen, dankjewel voor het meewerken. En dan is de zaak bij dezen gesloten.'

Manuel kijkt een beetje beteuterd. Hij trekt een grimas, pakt zijn jas van onder de stoel en verlaat zonder iets te zeggen het lokaal.

De leden van de jongerenrechtbank praten nog even na. Dan formuleren ze, met hulp van begeleider Joost Oude Groen, de definitieve uitspraak.

Niet lang daarna pakken de rechters, de aanklager en de advocaten hun tassen. Ze verdwijnen door de deur, op weg naar een les wiskunde of Frans.

Advertentie

**SUBSIDIE OP TONZON VLOERISOLATIE**

PROFITEER NU HET NOG KAN!

TONZON.nl/subsidie